

nas; ali sirovim ljudem je treba s hujšo pokoro žugati kot omikanim.

Tudi pri nas so strahovali nekdanj hudodelnika veliko hujše kot dan današnji. Da je pa mladi knez tudi „miločuten“, to nam kaže §. 70, ki pravi: „Ako bi pobegnila ktera deklina (zavoljo možitve) sama rada, pa brez vednosti starišev s katerim „monikom“ (mladenčcem), nič se jina ne sme storiti; zakaj „sama ljubav“ ju je „vezala“. Ako deklina ne privoli, ondaj se grozi tistim, ki jo otmó, to je, po sili vzamejo, s hudo kaznijo tudi zakonik črnogorski. Jako mično je brati popis „otmice“ *) v slovníku Vukovem.

Tudi merske šege zatira ta zakonik; n. pr. §. 89 veli, da imajo Črnogorci gerdo navado, da možki in ženske za mertvimi „šišajo perčine“, „po obrazu se grebó“, in tako gerdí dalje časa ostajajo. Kdor bi počenjal poslej kaj takega, óni bi moral plačati dva cekina.

Zakonski ljudje se ne smejo več ločiti tako, kakor je bila doslej navada v Črnigori, ampak le po zakonih „pravoslavne cerkve“ (§. 67).

§. 66. veleva duhovnim vsako nedeljo božjo službo opravljati, cerkev čisto deržati, „pravila“ pravoslavne cerkve „točno“ izverševati, narod, kolikor je le mogoče, k dobremu napeljevati in pravoslavno vero v njem uterjevati, in žuga tistemu, kateri ne bi ravnal tako, da bode odstavljen od opravil duhovskih.

Drugih „pravil“ nočem tukaj pretresati. Na kratko pravim le še to, da si je postavil mladi knez Danilo I. s tem zakonikom slaven spominek, da najde v njem vsak pravoznanec veliko mičnega, in da je ta knjiga imeniten dobitek za zgodopisje pravdoznanstva slavenskega, s katerim so se počeli zadnje leta učeni možje marljivo pečati, zlasti gosp. dr. Hermenegild Jireček, izvrstni pisatelj česki, brat bivšega vrednika slavnoznanca „Včele“, sedanjega c. k. ministerskega koncipista in učenega jeziko-znanca Jož. Jirečka. — Dr. H. Jireček je dal že na svetlo mično knjižico: „Ueber Eigenthums-Verletzungen“ po pravu staročeskem. (Na Dunaji 1855).

Zakonom staročeskim primerja on tudi zakone drugih Slovanov jako ugodno. Za terdno vemo, da se misli tudi naš preučeni in marljivi Miklosič lotiti zgodopisja pravdoznanstva slavenskega, kedar dodela veliko slovnico svojo. Bog daj srečo in zdravje! Da bode vse izvrstno, tega smo si v svesti; zakaj gosp. dr. Miklosič ni le učen jezikoznanec, ampak tudi pravoznanec.

Ozir v stare čase.

Kako so se sultani kedaj imenovali.

Turški cesarji so nekdanj posebno baharijo razodevali v naslovih, ktere so si prikladali. Stari sultani so se tako-le podpisovali ali prav za prav na čelo svojih pisem ali ukazov napisovali sledeči naslov:

„Jez, po milosti velikega, pravičnega in vsegamogočnega Stvarnika in po obilnih čudežih njegovega naj višjega preroka, cesar mogočnih cesarjev; pribežališče vsih vladarjev; delivec kron vsim kraljem sveta; služabnik obéh presvetih mest (Meke in Medine); poveljnik svetega mesta Jeruzalema; gospod Europe, Azije in Afrike, ktere smo si z zmagavnim mečem in s strašno sulico prisvojili; gospodar dvojnega morja (bølega in črnega), gospod Damaška, ki je duh paradíza, gospod Bagdada, ki je sedež kalifov; gospodar terdnjav v Belemgradu, v Agrii in neznano veliko deželá, otokov, mest, narodov in mnozih zmagonosnih armad, ki ležé okoli naše porte, — Jez čez vse to še senca božja na svetu itd. itd.“

Naslov ta res kaže baharijo nekdanjih sultanov, zraven pa razodeva vendar tudi veliko moč, ki jo je Turk nekdanj imel, da je res svet strahoval. Ravno ta nekdanj

tako silni Turk je sedaj za „bolnega moža“ spoznan. Kakošen naslov bo nek imel v 10 letih, sam Bog vé. Tako se svet preminja.

Stare postave zoper potrato in posebno zoper lišp v oblačilih.

Že v starodavnih časih so bile postave zoper lišp in potratno obleko. Mikavno je slišati, kaj se je tačas štelo v tako obleko.

Iz začetka 15. stoletja so ženo francozkega kralja Karola VI. potrate obdolževali zato, ker je imela dvoje platnenih srajc. — V srednjem veku so marsiktero osebo v klado djali samo zato, da se je prederznila „pre-drugo“ in „nepotrebno“ srajco nositi. — Kralj angleški Jakob I. je imel samo ene svilne nogovice, ktere je enkrat posodil svojemu ministru, ko se je imel pokloniti francozkemu poslancu. — Pod knezom brandenburškim Joahimom II. (ki je vladal od 1535. do 1571. leta) je superintendent meje brandenburške Andrej Muskul po ukazu svojega kneza na svetlo dal cele bukve zoper potratno obleko, in omenjeni knez Joahim je dal enkrat tri mlade bogate mestnike, ki so v sila širokih hlačah se okoli knezovega gradú košatili, v veliko železno tičnico cel dan zapreti in ljudstvu v svariven izgled kazati v tem, ko so godci okoli te tičnice godli. — V Ljubeku je bila leta 1454 postava za oblačilo oklicana; po ti postavi je bilo gospodinji z obilnim premoženjem pripušeno (4000 srebernih mark je moglo naj manj tako premoženje biti), v obleki, zlatnini in srebernini se po stanu lišpati; to lišpanje pa je moglo po stopnjah toliko manje biti, kolikor manj mark je premoženje žene in moža znašalo. Ženskam, ki so se košatile čez svoj stan, so lišp vzeli, kjer koli so se pokazale v taki potrati, in ga prodali na dobro ubozim tistega kraja. Vsled te postave je v 16. stoletji župan Tomaž Wikede svoji ženi, ktero je večkrat svaril, naj se nikar tako silno ne šopiri, pa ni nič pomagalo, na sred terga pri belem dnevu dal prepovedane zlate verižice po briču z vratú sneti. Tudi pri možitvah je bila v Ljubeku postava, koliko sme ženin nevesti in nevesta ženinu darovati; ženinu naj višjih stanov je bilo za ženitvansko darilo pripušeno nevesti dati 3 ali 4 perstane, 2 zlatih verižic, skupaj ne čez 12 lotov težkih, 3 žame-taste ovratnike (kolerje) in 3 pare kratkih rokalov; nevesta pa je smela ženinu dati srajco, k večjem 15 mark vredno, kapo in pa perstan. Ne srajca ne žepni robec nista smela biti ne z zlatom, ne s svilo, ne z biseri obšita. Dota je bila natanko po postavah določena, ravno tako svatovšina (pojedina), ktera se je ravnala po stanu ženinov; po ti postavi so bile svatovšine ločene v troje: svatovšine s pašteto, z vinom in olom (pivom); razun naj višjih plemenitažev ni smelo pri nobeni svatovšini več kakor 4 jedil na mizo priti. Tudi število svatov in godcov je bilo za vsaktero versto ženitnia po postavi določeno.

Če vse to beremo in primerjamo z današnjimi časi, pač vidimo očitno: kako so se časi premenili!

Novičar iz raznih krajev.

V Pragi se je nova družba ustanovila pod imenom „austrijska upnica za kupčijstvo in obertništvo“, ktera bo dnar razposojevala; svoj poglavni sedež bo na Dunaji imela, po potrebi pa tudi podružnice napravila po deželah našega cesarstva; stopilo je za osnovo te upne naprave več bogatih mož v družbo, namreč knez Jan. Švarcenberg, knez Maks E. Fürstenberg, knez Vinc. K. Auersperg, grof Oton Chotek, žl. L. Haber, baron S. M. Rothsild za-se in za vse Rothsildove hiše in žl. Leop. Lámei v Pragi. Ravno razglašajo dunajski časniki, da je imenovana družba že prejela cesarsko dovoljenje za napravo te upnice. — Dunajska banka je že sklenila spet 3 podružnice napraviti: v Rumburgu, v Debrečinu

*) Entführung, Mädchenraub.

*) Sreberna marka je bila takrat 3 fl. vredna.

in v Ljubljani, kateri vsaki bo dala pol milijona za izposojevanje kupcom in obertnikom; enoglasno se zagotavlja, da ministru baronu Bruk-u gré za to posebna hvala. — Končne posvetovanja za izpeljavo ces. patenta, po katerem se imajo gojzadne in pašne služnosti (servituti) v red djal, so se že pri c. k. deželnih poglavarstvih posamnih deželá začele. — Učitelje ljudskih šol po mestih in kmetih v vsem našem cesarstvu so unidan sošteli in našteli so jih v vsem skupaj 43.000, med kterimi je pa 20.000 učitelj. — Iz Krima še zmiraj nič novega in, kakor se sliši, se zavezniki že pripravljajo za zimsko stanovanje; po tem takem bo vse, kar bi utegnilo še letos vojske v Krimu biti, določilo le vreme, ne pa povelje vojskovodjev. Od že povedane vernitve zavezne armade v Eupatorijo, naznanuje maršal Pelisier od 2. t. m. sledeče: „general d'Allonville se je podal 27. okt. s 24 bataljoni, 38 eskadroni in 36 topovi do okopov poleg Čobotare na cesti v Simferopol; na nasprotnem bregu je pa zadel na Ruse, kateri so se za okopí s 36 topovi, ki so deleč nesli, v bran postavili; večkrat je general skušal Ruse v bitvo spraviti, pa vse je bilo zastonj; težavno bi bilo zavolj pomanjkanja vode in konjske klaje se tú dalje ustaviti, zato se je vernila naša armada v Eupatorijo nazaj, ktere okolico so Rusi deleč deleč okrog zapustili“. — Iz Nargen-a na izhodnem morji se od 16. okt. piše, da je že terda zima tam; sneg pokriva deželo okoli Reval-a in mraz sili vojake na vojnih ladijah v debele plajšče in k pēči; v tacih okoljšinah je tudi na izhodnem morji za letos konec vojske. — Omer-paša je Trapezunt spet zapustil in je zdaj v Suhum-Kulu; v njegovi armadi je jedro turških vojakov, pa bo ž njo le desno krilo Čerkesov množil in Šamyl-u pomagal; Rusi so že dve leti pripravljeni,

da bi utegnili sovražnik Mingrelijo (glej „zemljovid“) napasti, zato so vse soteske uterdili. — Po poslednjem carskem ukazu bo novo rekrutiranje, ki, zunaj 7 dežel, zadeva vso rusovsko cesarstvo in mora do 27. decembra končano biti, nabralo spet 400.000 novih vojakov. — V podporo po vojski ubožanih družin se bojo ustanovili po vsem Rusovskem odbori, ki jim bojo delili moko in dnar; na vsacega človeka iz take družine je namenjeno 30 funtov moke za mesec. — V Novem Jorku je sodnija Jož. Wagner-ja, ki je zoper prepoved ameriške vlade nabiral vojake za angleško armado, obsodila v kazen 1000 dolarjev in 3 leta v zapor. Verjetno je tedaj čedalje bolj, da se bote ameriška in angleška vlada hudo sprijele. — Iz Rima se 19. okt. piše, da sv. oče papež je bil, kakor škof iz Imole, nedavnej v nevarnosti, razbojniški druhal Lazzarini-tovi v pest priti. Pretekli teden se je hotel na svoj grad Gandolfo peljati; kako so to roparji zvedili, se ne vé; gotovo pa je, da so čakali papeževe kočije v gojzdu Nettuno; sv. oče pa je med potjo k sreči veleva kočijažu po drugi cesti peljati, in tako je odšel razbojnikom, čez dva druga vozova pa, ki sta se peljala proti Gondolfu, so planili razbojniki — al ker ne papeža ne kardinalov ni bilo noter, je serdita druhal pretepla postilijone. — V Berlinu so unidan zasačili nekega sleparja, ki se že več let po svetu klati pod imenom „princa armenskega“, ki pa nič družega ni kot neki klatež iz Jave z imenom Jožef Joannis iz Samarane. — Prijatlom natoroznanstva damo vediti, da ponoči od 12. na 13. in od 13. na 14. dan tega mesca se smé pričakovati, da se bojo zvezde (če bo jasno) spet nenavadno zlo vtrinjale, ker od leta 1799, kar je Humboldt to prvi zapazil, se je ta prikazen imenovane dve noči stanovitno vsako leto vidilo, ako je le noč bila jasna.

Náglica se rada kazni *).

Ulomek večje pesme.

1. Na Kerki cerkev je poslopje krasno,
Palača je kraljica vseh kraljic,
Pobožni duh nam ona kaže jasno
Korošcov bratov, sester Korošic,
Našteješ čez poldrug sto desetice
Stopal skor ravno dvakrat devetico
Od vrat pa do oltarskih krasotic,
Na širokost pa manj za polovico,
Če še prideneš jej obilno dvajsetico.
2. Ki tjakaj prideš, le je pojdi gledat,
Koroško cerkev malo šteje takih,
In če te žene nje začetek zvedat,
Ker vir stvarí domačih tem enakih
Človeka mika pri narodih vsakih,
Povem ti jaz ga lahko, če želiš,
In ker po černih vidi se oblakih,
Da pojde dež in blizo tú ni hiš,
Pri meni, da oznamim, lahko prevedriš.
3. Ko v božji stopiš veličanski hram,
Zabliska ti v oči se berž oltar,
In tvoj pogled zaderžal se bo tam,
Da dolgo drugo vse ne bo ti mar,
Vnemal bode te lepote žar:
V sredini več od sto podob Marija,
Ki rojen je iz nje veselja Gospodar,
V svetlobi glorijske nebeške sija,
Sred angeljskih verstá kraljuje mat' Mesija.
4. Popisoval ne bom lepote dalje,
Besed jeziku za popis zmanjkuje,
In stanje cerkve bilo le bi zalje
Ko vsak izraz, ki jezik moj ga skuje;
Natančnosti je v tem ni kar se čuje.
In kar prinaša v dušo nam uhó,

Al kar beseda nam v idejo snuje,
Ostane nekakošno le temno,
Le naj žlahneji izmed čutov je okó.

5. Ne bom tadaj o tem ti dalje pravil,
Ker pridši tjakaj vidil bodeš sam,
Da nisem ti preveč nje krasa slavil,
In da ne bo me treba biti sram,
Ak čertati ko bi imel ne znam,
In ker bi le začetek nje rad zvedil,
Rad, ker želiš, kar vem na znanje dam,
Al ne huduj se, če boš kaj osledil,
Da sem povest prezmotano mor'biti vredil.

6. Časté zlo Krajnci, Štajarci, Korošci
Svetnico Hemo kakor sploh je znano,
Posebno reveži in pa ubožci,
Ker, kakor Izraeljce Bog je z mano
Tak ona sitila je revne s hrano,
Odgнала ni nikogar brez darú,
In kar je dala blo je rado dano,
Ker dasiravno knežkega rodú
Ni bila kakor več rojencov iz gradú.

7. Na doljnem Štajerskem pri Beli steni
Prijazna kjer začenja se dolina,
Osmleje vidiš, kí za nje ne meni
Se skor nikdo, ker, bogme! domovina
Le malokoga pravega ima sina.
Nekteri štulijo se še en čas,
Dokler jim hvale kaže se visina,
Al če potegne kolikajšen mraz,
Pa vižih! berž obernejo se stran od nas.

8. Osmleje té ostanjki so gradú,
Ki ga razrušil je nemili čas
Z ojštrostjo vseglodavnega zobú,
Razsip ta, komaj še zidú obraz,
Krasote kdanje ni noben dokaz;
Če ne bi zgodovina govorila,
Spomina več ne bilo bi za nas,
Kar mah obrasel, parst je vse pokrila
In kdanjo slovo v puhli votli nič zdrobila.

9. Grajšina ta, poslopje to razsuto
Bila je Belostenskega gospoda.
Grof Engelbert s soprogo svojo Tuto
Zavžival je bogastva mnogo ploda,
Imel je marsikterega oproda;
Ker kakor zdaj, bilo je tudi pred,
Da mnoga skerb, ki mnogo ima, ga gloda,
In kakor zdaj, bil kdaj je zloben svet,
In kot pred nami bilo, bo za nami spet.

10. V deželah štirih je imel lastine,
Na Štajarskem, Koroškem, Krajskem stale
In na Furlanskem njega so grajsine,
Mogočne, terdne kakor gorske skale
So po okolica se lesketale,
Znanile glasno akoravno neme
Lastnika srečo, čast obilno hvale,
Kar čislanja je rodovitno seme.
In ta bil oče, bil roditelj blage Heme.
(Dalje sledí.)

Zastavica za dolgočasen večer.

Razdeli v zarisane predalčke 136 bobov tako, da bode v predalih vsakterih čveterih verstá navzdol in počez popolnoma enako število boba, pa v nobenem predalčku se ne sme ravno tista številka ponavljati.

	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				

P. Viktor M.

*) Po povesti v „Drobtinica“ 1854.